

УДК 81'255.4:782.1(438+477)''18''

Мороз Т. О.,
доктор філософії в галузі знань «Гуманітарні науки»,
викладач кафедри слов'янської філології,
Хмельницького національного університету

Совва А. Ю.,
студент,
Хмельницький національний університет

ЧУТЛИВІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ З ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ ЛІБРЕТО ВЛОДЗІМЕЖА ВОЛЬСЬКОГО ДО ОПЕРИ «ГАЛЬКА» СТАНІСЛАВА МОНЮШКО

Обраний для перекладу та дослідження твір є знаковим, з огляду на те, що в Польщі Станіслав Монюшко як засновник національної опери вважається другим за значенням композитором після Фридерика Шопена, а його опера «Галька» за 177 років з дня написання, стала культовою за кількістю успішних постановок. Попри це лібрето до неї, написане непересічним польським поет, прозаїком, лібретистом і перекладачем Влодзімежем Вольським, в Україні було перекладено лиш лічені рази, Миколою Садовським (1918) та Марією Пригарою (1936–1937), якщо не рахувати втрачений через цензуру переклад Михайла Старицького (1898). Дослідження аспектів перекладу цього твору може слугувати створенню якісної сучасної версії, яка б могла бути використана для сучасної постановки даної опери українською мовою.

У цілому ідея перекладу лібрето до опери передусім впирається у музикологічний фактор, який ставить перед перекладачем питання самої доцільності такого перекладу. Адже серед музикологів світу триває давній спір про те, чи коректно взагалі перекладати шедеври

світового оперного мистецтва, з якої б то мови не було і чи не краще, аби вони звучали в душі традицій на світових сценах мовами оригіналу [1, с. 2]. Адже таке втручання може серйозно вплинути на точність передачі ідеї автора твору, згладити і буквализувати красу оригінального звучання опери. Окрім того, серйозно вплинути на тонку виконавчу структуру опери, тобто пристосованості лібрето до відтворення виконавцями, також зруйнувати тонкі ментальні речі, характерні для кожного окремого народу, які підкреслює в гармонійному поєднанні дуєт музики і поезії [3]. Цей важливий момент відтак вимагає від перекладача особливої відповідальності й серйозно застерігає від спокуси настільки добре адаптувати цей переклад до українського слухача опери, що, по-суті, його надміру українізувати, що розходилося б з ідеєю Станіслава Монюшко.

Не варто скидати з терезів і процес акультурації, активної комунікативної взаємодії та культурного взаємовпливу українського та польського народів і навіть більше, ще й литовського і білоруського, які були тривалий час історично спорідненими, живучи в складі Польського королівства. Оперна спадщина Монюшка якраз поєднала, характерну для селянського фольклору цих народів щирість теплоту та ліричність [2, с. 2]. Це в свою чергу робить стилістику викладу лібрето дуже близькою по духу пересічному українському слухачу. Сама адаптація мелодики твору при перекладі на українську мову є досить таки нескладною та гнучкою, а дотримання розмірів віршованих стоп із достатньою передачею мовними засобами народного колориту є завданням цілком посилимим, на відміну від перекладання мовами романо-германської групи.

Якраз майстерне балансування перекладача на межі дотику надбань як польської, так і української народно-побутової культури та фольклору дозволяє підійти до перекладу з максимальною відповідальністю, точністю до оригіналу та бажанням якнайточніше передати зміст лібрето українському читачеві та слухачеві.

Література

1. Бурнашов І. Мова оперних вистав в Україні: світові тенденції та національна ідентифікація. *ДЗК*. 2019. Вип. 12 (4). С. 1–12.
2. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. К. : Висока полиця, 2006. 345 с.
3. Федотова О. Українська музично-театральна культура другої половини XIX – початку XX в аспекті оперної творчості С. Монюшка. *Сучасні проблеми та актуальні напрями інноваційного розвитку науки:*

перспективи світових трансформацій. 2021. С. 139–145. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-072-8-25>.